

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
ҰЛТТЫҚ БАНКІ
№44 Б А С П А С Ө З Р Е Л И З І
2013 жылғы 15 қараша

Қаржы нарығындағы ахуал туралы

1. Инфляция

Қазақстан Республикасы Статистика агенттігінің ресми деректері бойынша 2013 жылғы қазанда инфляция 0,3% (2012 жылғы қазанда – 0,7%) деңгейінде қалыптасты. Азық-түлік тауарларының бағасы 0,2% (0,6%), азық-түлікке жатпайтын тауарлар 0,4% (0,6%) өсті. Ақылы қызмет көрсету тарифтері 0,2% (0,9%) өсті.

Азық-түлік тауарлары нарығында 2013 жылғы қазанда көп дәрежеде жұмыртқа 8,6%, сүт өнімдері – 0,9%, нан және макарон өнімдері – 0,6%, балық және теңіз өнімдері – 0,6%, күріш – 0,3%, ет және ет өнімдері – 0,2% қымбаттады. Бұдан басқа темекі бұйымдарының бағасы 3,3% өсті. Жемістер мен көкөністер бағасының 3,0%, оның ішінде пияз – 8,4%, картоп – 7,4%, сәбіз – 6,6%, сондай-ақ қант – 0,2%, жарма – 0,6% төмендегені тіркелді.

Азық-түлікке жатпайтын тауарлар тобында сырт киімнің бағасы 0,4%, маталар – 0,8%, тұрмыстық үй заттары – 0,2%, дәрі-дәрмектер – 0,2% көтерілді. Бензиннің құны 1,8%-ға, дизель отыны 0,5%-ға көтерілді

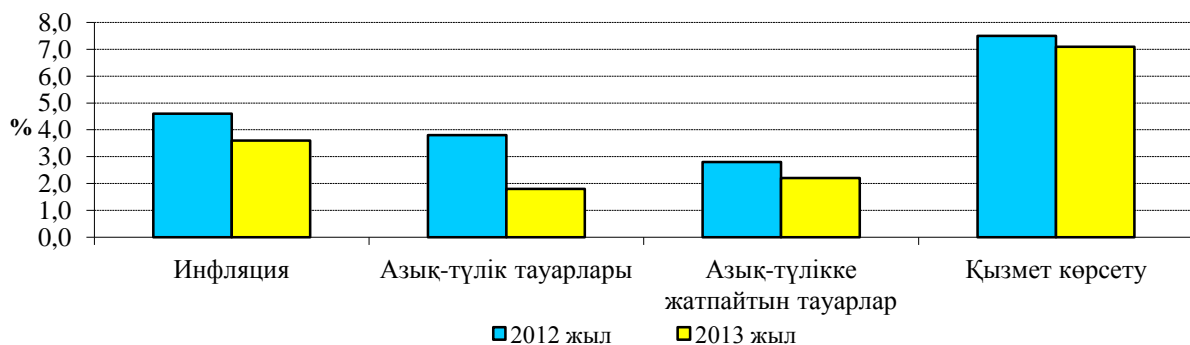
Ақылы қызмет көрсету тобында тұрғын үй-коммуналдық саладағы қызметке ақы төлеу 0,2%-ға өсті. құны 1,4%, тұрғын үйді ұстау – 0,8% қымбаттады. Бұдан басқа, өткен айда білім беру бағасы 4,1%, оның ішінде жоғары – 6,1%, орта – 2,9% көтерілді, сондай-ақ медициналық қызмет көрсету 3,1% қымбаттады. Көлік қызметінің құны 0,2%, оның ішінде, теміржол көлігі – 1,5%, әуе көлігі қызметі – 0,2% төмендеді.

Бұл ретте суық су тарифтері 1,0%, кәріз – 0,9%, қоқыс жинау – 0,5%, тұрғын үйді жалға алу – 1,4% өсті. Электр энергиясы үшін тарифтер 0,2%, орталық жылыту – 0,1% төмендеді. Бұдан басқа, 2013 жылғы қазанда медициналық қызмет көрсету бағасы 0,3%, мейрамханалар мен қонақүйлердің қызметі – 0,3% өсті, көлік қызметі 0,1% арзандады.

2013 жылғы қаңтар-қазанда инфляция 3,6% (2012 жылғы қаңтар-қазанда – 4,6%) болды. Азық-түлік тауарлары 2013 жылдың басынан 1,8% (3,8%), азық-түлікке жатпайтын тауарлар – 2,2% (2,8%), ақылы қызмет көрсету – 7,1% (7,5%) қымбаттады (1-график).

1-график

2012 және 2013 жж. қаңтар-қазандағы инфляция және оның құрамдас бөліктері

2013 жылғы қазанда инфляция жылдық көрсетуде 4,9% (2012 жылғы желтоқсанда – 6,0%) болды. Азық-түлік тауарлары соңғы 12 айда 3,3% (5,3%), азық-түлікке жатпайтын тауарлар – 2,9% (3,5%), ақылы қызмет көрсету – 8,9% (9,3%) қымбаттады.

2. Төлем балансы (алдын ала нәтиже)

Төлем балансының алдын ала бағалауы бойынша ағымдағы жылғы профицит 2013 жылғы 9 айда 2012 жылғы 9 айдың осындай көрсеткішімен салыстырғанда 3,5 млрд. АҚШ долларынан 153 млн. АҚШ долларына дейін қысқарды.

Ағымдағы операциялар шотының нашарлауы сауда балансының оң сальдосының үнемі қысқаруымен байланысты. Тауарлар экспорты 7,0%-ға ұлғайған және олардың импорты 6,2%-ға ұлғайған кезде сауда балансының профициті 21,0%-ға 25,1 млрд. АҚШ долл. (2012 жылғы 9 айда 31,8 млрд. АҚШ долл.) дейін төмендеді. Brent сұрыпты мұнайдың орташа әлемдік бағасының ағымдағы жылғы 9 айдағы деңгейі бір баррель үшін 108,7 АҚШ долл. құрады, бұл оның 2012 жылғы 9 айдағы деңгейінен 3,4%-ға аз (бір баррель үшін 112,5 АҚШ долл.).

Бастапқы кірістердің 18,6 млрд. АҚШ долл. болатын теріс сальдосы, көбіне, резидент еместерге тікелей инвестициялардан түскен кірістерді төлеудің 2012 жылғы 9 айдағы 19,2 млрд. АҚШ долларынан 2013 жылғы 9 айда 16,8 млрд. АҚШ долларына дейін қысқаруы (12,1%-ға) есебінен 14,6%-ға қысқарды. Ағымдағы шоттың қалған құрамдас бөліктері бойынша халықаралық қызметтердің және қосалқы кірістердің теріс дисбалансы тиісінше 5,2 млрд. АҚШ долл. және 1,1 млрд. АҚШ долл. құрады.

Алдын ала бағалау бойынша қаржылық шот (резервтік активтерді есептемегенде) 1,0 млрд. АҚШ долл. болатын тапшылықпен қалыптасты (2012 жылғы 9 айдағы оң сальдо 0,5 млрд. АҚШ долл.).

Шетелдік таза инвестициялар бойынша міндеттемелерді таза қабылдау 6,6 млрд. АҚШ долл., ал қаржы активтерін таза иелену 1,4 млрд. АҚШ долл. құрады. Нәтижесінде тікелей инвестициялау операциялары бойынша теріс дисбаланс 2012 жылғы 9 айдағы 10,7 млрд. АҚШ долларынан 5,2 млрд. АҚШ долларына дейін төмендеді.

Портфельдік инвестициялар бойынша оң сальдо портфельдік инвестициялар бойынша активтер өсімінің олар бойынша міндеттемелер өсімінен асып кетуі салдарынан 2,5 млрд. АҚШ долл. құрады. 5,4 млрд. АҚШ долл. болатын активтерді таза сатып алу (активтердің өсімі) Ұлттық қордың шетелдік активтерін 4,7 млрд. АҚШ долл. өсірумен, сондай-ақ банктердің портфелінде резидент еместер шығарған борыштық бағалы қағаздардың 0,6 млрд. АҚШ долл. ұлғаюымен қамтамасыз етілді. Портфельдік инвестициялар бойынша 2,9 млрд. АҚШ долл. болатын міндеттемелерді таза қабылдау (міндеттемелердің өсімі) банктік емес сектор кәсіпорындарының 4,1 млрд. АҚШ долл. сомасына жаңадан борыштық бағалы қағаздарды шығаруымен және 1,4 млрд. АҚШ долл. мөлшеріндегі бұрын шығарылған ұзақ мерзімді облигацияларды өтеумен байланысты болды.

Банктердің операциялары бойынша 4,3 млрд. АҚШ долл. болатын оң баланс қалыптасты. Бұл ретте банктердің сыртқы активтерінің 2013 жылғы 9 айда 2,2 млрд. АҚШ долл. құраған өсімі (қаржы активтерін таза иелену), көбіне, банктердің шетелдік шоттардағы активтерінің ұлғаюымен байланысты. Банктердің сыртқы міндеттемелері (міндеттемелерді таза қабылдау), негізінен, несиелер мен қарыздар бойынша міндеттемелерді өтеу есебінен 2,0 млрд. АҚШ долл. қысқарды.

3. Халықаралық резервтер мен ақша агрегаттары

2013 жылғы қазанда Ұлттық Банктің халықаралық резервтері азайды. Ұлттық Банктің жалпы халықаралық резервтері 23,7 млрд. АҚШ долл. дейін 1,9%-ға азайды (жыл басынан бері 16,2%-ға төмендеді). Ұлттық Банктің таза халықаралық резервтері 2,0%-ға азайып, 23,2 млрд. АҚШ долл. құрады (жыл басынан бері 16,2%-ға төмендеді). Ішкі валюта нарығында валютаны сату, Үкіметтің сыртқы борышына қызмет көрсету, Ұлттық

қордың активтерін толықтыру, банктердің Ұлттық Банктегі шетел валютасындағы корреспонденттік шоттарындағы қалдықтардың ұлғаюымен және Үкіметтің Ұлттық Банктегі шоттарына валютаның келіп түсуімен ішінара бейтараптандырылды. Нәтижесінде 2013 жылғы қазанда таза валюта қорлары (ЕАВ) 3,2%-ға төмендеді, алтындағы активтер оның әлемдік нарықтарда бағасының шамалы төмендеуі салдарынан 1,6%-ға өсті.

2013 жылғы қазанда елдің халықаралық резервтері, жалпы алғанда, Ұлттық қордың шетел валютасындағы активтерін қоса алғанда (алдын ала деректер бойынша 68,7 млрд. АҚШ долл.) 92,4 млрд. АҚШ долларына дейін 1,8%-ға ұлғайды (жыл басынан бері 7,3%-ға өсті).

2013 жылғы қазанда ақша базасы 0,2%-ға тарылып, 2776,3 млрд. теңге болды (жыл басынан бері 3,9%-ға тарылды). Тар ақша базасы, яғни екінші деңгейдегі банктердің Ұлттық Банктегі мерзімді депозиттерін есептемегендегі ақша базасы 2745,3 млрд. теңгеге дейін 0,3%-ға тарылды.

2013 жылғы қыркүйекте ақша массасы 11558,3 млрд. теңгеге дейін 1,8%-ға ұлғайды (жыл басынан бері 9,8%-ға өсті), айналыстағы қолма-қол ақшаның көлемі 1453,6 млрд. теңгеге дейін 1,0%-ға төмендеді (жыл басынан бері 4,9%-ға төмендеді), банк жүйесіндегі депозиттер 10104,7 млрд. теңгеге дейін 2,2%-ға өсті (жыл басынан бері 12,3%-ға өсті). Ақша массасының құрылымындағы депозиттердің үлесі айналыстағы қолма-қол ақша көлемінің қысқаруы аясында депозиттер көлемінің өсуі салдарынан 2012 жылғы желтоқсандағы 85,5%-дан 2013 жылғы қыркүйекте 87,4%-ға дейін ұлғайды.

Ақша мультипликаторы 2013 жылғы қаңтар-қыркүйекте тіркелген ақша базасының тарылу аясында ақша массасының өсуі салдарынан 2012 жылғы желтоқсандағы 3,64-тен 2013 жылғы қыркүйектің қорытындысы бойынша 4,15-ге дейін өсті.

4. Валюта нарығы

2013 жылғы қазанда теңгенің АҚШ долларына қатысты бағамы 1 АҚШ доллары үшін 153,52–154,4 теңге аралығында өзгерді. Айдың соңында теңгенің биржалық бағамы бір айда 0,3%-ға төмендеп (жыл басынан –2,3% әлсіреу), бір АҚШ доллары үшін 154,23 теңге болды.

2013 жылғы қазанда қосымша сауда-саттықтардағы мәмілелерді қоса алғанда, Қазақстан қор биржасындағы биржалық операциялардың көлемі 2013 жылғы қыркүйекпен салыстырғанда 23,3%-ға ұлғайып, 4,8 млрд. АҚШ долл. (жыл басынан бастап – 45,8 млрд. АҚШ долл.) болды. Биржадан тыс валюта нарығында операциялардың көлемі 2,0 млрд. АҚШ долл. дейін 15,3%-ға (жыл басынан бастап – 17,7 млрд. АҚШ долл.) өсті.

Жалпы алғанда, ішкі валюта нарығындағы операциялардың көлемі 2013 жылғы қыркүйекпен салыстырғанда 20,8%-ға ұлғайып, 6,8 млрд. АҚШ долл. (жыл басынан бастап – 63,4 млрд. АҚШ долл.) болды.

5. Мемлекеттік бағалы қағаздар нарығы

2013 жылғы қазанда Қаржы министрлігінің мемлекеттік бағалы қағаздарын орналастыру бойынша 5 аукцион өткізілді. Онда 12 айлық МЕККАМ (12,8 млрд. теңге), 9 жылдық МЕУКАМ (10,2 млрд. теңге), 10 жылдық МЕУКАМ (11,1 млрд. теңге), 13-жылдық МЕУКАМ (22,0 млрд. теңге), 9 жылдық МЕУЖКАМ (78,9 млрд. теңге) орналастырылды.

Орналастырылған бағалы қағаздар бойынша тиімді кірістілік: 12 айлық МЕККАМ бойынша – 3,00%, 9 жылдық МЕУКАМ бойынша – 6,00%, 10 жылдық МЕУКАМ бойынша – 6,44%, 13 жылдық МЕУКАМ бойынша – 6,80%, 9 жылдық МЕУЖКАМ бойынша – инфляция деңгейінен 0,01% құрады.

Қаржы министрлігінің айналыстағы бағалы қағаздарының көлемі алдыңғы аймен салыстырғанда 2,5% ұлғая отырып, 2013 жылғы қазанның аяғында 3386,3 млрд. теңге құрады.

Қазақстан Ұлттық Банкінің қысқа мерзімді ноттары.

2013 жылғы қазанда Ұлттық Банктің 3 айлық ноттарын орналастыру бойынша 1 аукцион өткізілді. Эмиссияның көлемі 2,0 млрд. теңге (тиімді кірістілігі – 2,17%) құрады.

Айналыстағы ноттардың көлемі 2013 жылғы қыркүйекпен салыстырғанда 2013 жылғы қазанның аяғында 55,7% қысқарып, 7,3 млрд. теңге құрады.

6. Банкаралық ақша нарығы

2013 жылғы қыркүйекте орналастырылған банкаралық депозиттердің жалпы көлемі 2013 жылғы тамызбен салыстырғанда 11,5%-ға азайып, баламасында 1679,8 млрд. теңге болды.

Теңгемен орналастырылған банкаралық депозиттердің көлемі 32,4%-ға төмендеді және 103,0 млрд. теңге (орналастырылған депозиттердің жалпы көлемінің 6,1%) болды. Бұл ретте теңгемен орналастырылған банкаралық депозиттер бойынша орташа алынған сыйақы мөлшерлемесі 2013 жылғы қыркүйекте 2,26%-дан 1,43%-ға дейін төмендеді.

2013 жылғы қыркүйекте доллармен орналастырылған депозиттердің көлемі 2013 жылғы тамызбен салыстырғанда 20,9%-ға төмендеп, 8,7 млрд. АҚШ долл. (орналастырылған депозиттердің жалпы көлемінің 79,1%) болды. Доллармен орналастырылған депозиттер бойынша орташа алынған сыйақы мөлшерлемесі 2013 жылғы қыркүйекте 0,08%-дан 0,13%-ға дейін өсті.

2013 жылғы қыркүйекте еуромен орналастырылған депозиттердің көлемі 2013 жылғы тамызбен салыстырғанда 21 есе өсті және 0,9 млрд. еуро (орналастырылған депозиттердің жалпы көлемінің 11,1%) болды. Еуромен орналастырылған депозиттер бойынша сыйақы мөлшерлемесі 2013 жылғы қыркүйекте 0,94%-дан 0,14%-ға дейін төмендеді.

Ресей рублімен орналастырылған депозиттердің көлемі көп емес – орналастырылған депозиттердің жалпы көлемінен тиісінше 3,7%.

Шетел валютасындағы банкаралық депозиттердің үлесі 2013 жылғы қыркүйекте орналастырылған депозиттердің жалпы көлемінен 92,0%-дан 93,9%-ға дейін өсті. Шетел валютасымен резидент емес банктерде орналастырылған депозиттердің үлесі орналастырылған банкаралық депозиттердің жалпы көлемінен 91,1%-дан 92,4%-ға дейін өсті.

Ұлттық Банк банктерден тартқан депозиттердің көлемі 2013 жылғы қыркүйекте 2013 жылғы тамызбен салыстырғанда 28,6%-ға азайып, 82,5 млрд. теңге құрады.

7. Депозит нарығы

Депозиттік ұйымдардағы резиденттер депозиттерінің жалпы көлемі 2013 жылғы қыркүйекте 10104,7 млрд. теңгеге дейін 2,2% -ға артты (жылдың басынан бастап 12,3% өсті). Заңды тұлғалардың депозиттері бір айда 6389,1 млрд. теңгеге дейін 2,9%-ға өсті (жылдың басынан бастап 13,6% өсті), жеке тұлғалардың депозиттері 3715,6 млрд. теңгеге дейін 1,1%-ға ұлғайды (жылдың басынан бастап 10,2% өсті).

2013 жылғы қыркүйекте ұлттық валютадағы депозиттердің көлемі 6328,2 млрд. теңгеге дейін 3,7%-ға өсті (заңды тұлғалардың депозиттері 5,0%-ға өсті, жеке тұлғалардың депозиттері 1,3%-ға өсті), шетел валютасындағы депозиттердің көлемі 3776,5 млрд. теңгеге дейін 0,23%-ға төмендеді (заңды тұлғалардың депозиттері 1,0% төмендеді, жеке тұлғалардың депозиттері 0,9% өсті). Теңгемен берілген депозиттердің үлес салмағы бір айда 61,7%-дан 62,6%-ға дейін өсті.

Халықтың (резидент еместерді қоса есептегенде) банктердегі салымдары 2013 жылғы қыркүйекте 3749,7 млрд. теңгеге дейін 1,1%-ға ұлғайды (жылдың басынан бері

10,0%-ға өсті). Халық салымдарының құрылымында теңгедегі депозиттер 2101,3 млрд. теңгеге дейін 1,3%-ға ұлғайды, шетел валютасындағы депозиттер 1648,3 млрд. теңгеге дейін 0,8%-ға көтерілді. Халық салымдарының құрамында теңгедегі депозиттердің үлес салмағы бір айда 55,9%-дан 56,0%-ға дейін өсті.

2013 жылғы қыркүйекте мерзімді депозиттер 6933,2 млрд. теңгеге дейін 1,7%-ға ұлғайды. Мерзімді депозиттердің құрамында теңгемен депозиттер 4141,8 млрд. теңгеге дейін 2,0%-ға артты, шетел валютасымен депозиттер 2791,4 млрд. теңгеге дейін 1,4%-ға ұлғайды.

2013 жылғы қыркүйекте банктік емес заңды тұлғалардың теңгемен мерзімді депозиттері бойынша орташа алынған сыйақы мөлшерлемесі 4,4% (2013 жылғы тамызда – 4,4%), ал жеке тұлғалардың депозиттері бойынша – 6,3% (6,7%) болды.

8. Кредит нарығы

Банктердің экономиканы кредиттеуінің жалпы көлемі 2013 қыркүйекте 10935,7 млрд. теңгені құрап, 1,4% өсті (жылдың басынан бері өсім 9,8%).

Ұлттық валютадағы кредиттердің көлемі 7694,3 млрд. теңгеге дейін 1,1%-ға ұлғайды (жылдың басынан бері өсім 9,3%), шетел валютасындағы кредит көлемі 3241,4 млрд. теңгеге дейін 2,2%-ға өсті (жылдың басынан бері өсім 11,1%). Теңгедегі кредиттердің үлес салмағы бір айда 70,6%-дан 70,4%-ға дейін төмендеді.

Ұзақ мерзімді кредиттеу 2013 жылғы қыркүйекте 8908,0 млрд. теңгені құрап, 1,1%-ға көтерілді, қысқа мерзімді кредиттеу 2027,7 млрд. теңгеге дейін 3,0%-ға өсті. Ұзақ мерзімді кредиттердің үлес салмағы бір айда 81,7%-дан 81,5%-ға дейін төмендеді.

Заңды тұлғаларға берілген кредиттердің көлемі 2013 жылғы қыркүйекте 7487,4 млрд. теңгеге дейін 1,0%-ға артты, жеке тұлғаларға кредиттер 3448,3 млрд. теңгеге дейін 2,3%-ға ұлғайды. Жеке тұлғаларға берілген кредиттердің үлес салмағы бір айда 31,3%-дан 31,5%-ға дейін өсті.

Шағын кәсіпкерлік субъектілерін кредиттеу 2013 жылғы қыркүйекте 1384,3 млрд. теңгеге дейін 5,4%-ға төмендеді (жылдың басынан бастап төмендеу 2,0%), бұл экономикаға берілген кредиттердің жалпы көлемінің 12,7%-ын құрайды.

Салалар бойынша банктердің экономикаға берілген кредиттерінің анағұрлым айтарлықтай сомасы сауда (жалпы көлемдегі үлесі – 19,7%), құрылыс (12,8%), өнеркәсіп (11,5%), көлік (3,4%) және ауыл шаруашылығы (3,2%) сияқты салаларға тиесілі.

2013 жылғы қыркүйекте банктік емес заңды тұлғаларға ұлттық валютада берілген кредиттер бойынша орташа алынған сыйақы мөлшерлемесі 10,5% (2013 жылғы тамызда – 10,9%), жеке тұлғаларға – 19,6% (20,1%) болды.